

Cattleya schilleriana: Lan Khơi Niềm Nhớ

Hình ảnh cây lan *Cattleya schilleriana* của anh Nguyễn Duy vừa bỏ lên trang Facebook đã khơi lại cho tôi những kỷ niệm với đôi bạn cố tri: Opal & Peter Kurzt.

Hình như trước đây tôi đã có lần nhắc nhở tới 2 người này, nhưng thêm một lần nữa chắc cũng không phải là thừa vì bạn tốt khó lòng gặp được, nhất là ở vào hoàn cảnh tha hương, tuổi già xế bóng này.

Vốn dĩ mê lan, nên khi về hưu ở miền Nam California năm 1992, tôi gia nhập một hơi 4 hội hoa lan: Orange County Orchid Society ở Yorba Linda, Southern California Orchid Species Society ở Placentia, Cymbidium of America ở Garden Grove và Newport Harbor Orchid Society ở Costa Mesa. Không phải tôi là người duy nhất gia nhập nhiều hội, gương mặt mà chúng tôi gặp ở nhiều nơi là: Dorothy Golberg ở tận mãi Laguna Beach, vợ chồng Joan & Bill Austin ở Orange và Opal & Peter Kurzt ở Carbon Canyon, khi đó người mình lác đác mỗi hội một vài người.

Opal & Peter Kurzt và vợ chồng tôi hợp tính hợp tình và có nhiều sự trùng hợp với nhau: Opal và vợ tôi cùng một tuổi, Peter và tôi cũng vậy và chúng tôi đều thành hôn vào năm 1948, nhưng khác nhau ở chỗ họ không có con.

Opal và Peter đều là giáo sư đại học UCLA và đã về hưu trước tôi vài năm. Nhà rộng tới gần một mẫu, vườn rộng thênh thang lại có thêm một chiếc nhà kính cho nên họ trồng khá nhiều lan và nhất là lại có nhiều kiến thức và kinh nghiệm cho tôi học hỏi.

Một hôm tới thăm, họ khoe với tôi một cây lan vừa mới nở hoa. Đó là một cây lan *Cattleya* nhỏ bám vào một chiếc ống bằng đất nung. Trong ống trống không, chẳng có một chút vỏ thông hay rễ cây dương xỉ nào hết. Những chiếc rễ cây màu xám trắng bám vào chung quanh ống, chằng chịt như một đàn giun sán. Cây lan chỉ cao chừng một gang tay, chùm hoa tuy chỉ có 2 chiếc

nhưng chiều ngang to tới 10 phân. Cánh hoa màu vàng với những vệt nâu đỏ, chiếc môi hoa to lớn màu tím, họng vàng có những sọc màu tím rất đẹp.

Cây lan này trông na ná giống như cây *Cattleya schilleriana* tôi vừa mua từ Hawaii gửi qua đường bưu điện, nhưng bảng tên lại thấy đề là *Cattleya aelandiae*. Dem sự thắc mắc này hỏi, Peter giải thích rằng 2 cây trông tuy giống nhau nhưng có nhiều điểm khác biệt:

- Cây *Cattleya aelandiae* mọc ở Brazil và được Lindley tường trình vào năm 1840 và đặt tên bà Lady Lydia Elizabeth Ackland, vợ công tước Sir Thomas Dyke Acland, để vinh danh người Âu Châu đầu trồng cây này ra hoa.
- Cây *Cattleya schilleriana* cũng mọc ở Brazil, được khoa học gia Rachenback (con) tường trình vào năm 1857 và tên đặt để vinh danh Lãnh sự Schiller, người đã nuôi được nhiều cây lan đẹp đẽ.

Ngoài sự khác biệt đôi chút về màu sắc, cây *Cattleya schilleriana* nhiều hoa tới 4-6 chiếc và to tới 4-5 inches, trong khi *C. aelandiae* chỉ có 1-2 chiếc hoa và chỉ to chừng 3-4 inches. *Cattleya schilleriana* thơm hơn và lâu tàn đến 3-4 tuần, còn *C. aelandiae* chỉ được hơn 2 tuần là tàn và ít thơm hơn.

Ngoài ra còn có nguồn tin khác cho rằng cây *C. schilleriana* chỉ là một cây lai giống từ cây *C. aclandiae* với cây *C. guttata* cùng mọc ở Bahia, Brazil. Cây *C. aclandiae* có hoa khá giống với *C. guttata* nhưng cây này nhiều hoa và cây cao lớn hơn nhiều.

Để chúng ta dễ dàng nhận diện các cây lan này xin hãy xem các hình ảnh dưới đây:

Cattleya aclandiae
commons.wikimedia.org

Cattleya guttata
panoramio.com

Cattleya schilleriana
flickr.com

Và sau đây là một vài hình ảnh đẹp của 2 cây *Cattleya aclandiae* và *Cattleya schilleriana*.

C. aclandiae
[flickr.com](https://www.flickr.com/photos/14811111@N00/10111111111)

C. aclandiae 'Zager Green'
[hiveminer.com](https://www.hiveminer.com/)

C. aclandiae var. *albescens*
[diamondorchids.com](https://www.diamondorchids.com/)

C. schilleriana var. *imperialis semi-alba*
Dauri Holz

C. schilleriana var. *coerulea*
flickr.com

C. schilleriana var. *coerulea*
flickrriver.com

Hội viên Hội Hoa Lan Việt Nam có rất nhiều cây Cattleya xinh đẹp, nhưng những cây này hiện còn vắng bóng. Hy vọng rằng thời gian tới, những cây *C. aclandiae*, *C. schilleriana* tuy nhỏ nhưng hoa to, lá xanh bóng mượt, sẽ xuất hiện trên bàn trưng bày hàng tháng và sẽ mang lại cho hội nhà những phần thưởng cao quý trong các cuộc triển lãm mùa Xuân.

Năm tháng trôi qua, những người cùng tuổi với tôi hay nhỏ hơn ở các hội lan kể trên phần lớn đã ra đi. Opal và vợ tôi cũng từ giã chúng tôi ra đi vào khoảng 15 năm trước. Mười năm trước đây, Peter đã bán nhà và vào một viện dưỡng lão nào đó ở vùng San Diego, chẳng ai hay biết.

Riêng một mình tôi hãy còn “*bên trời lận đận*”, viết một vài giòng về cây lan năm cũ, thấp nén hương lòng tưởng nhớ người xưa...

Kỷ niệm sinh nhật 90

Bùi Xuân Đáng